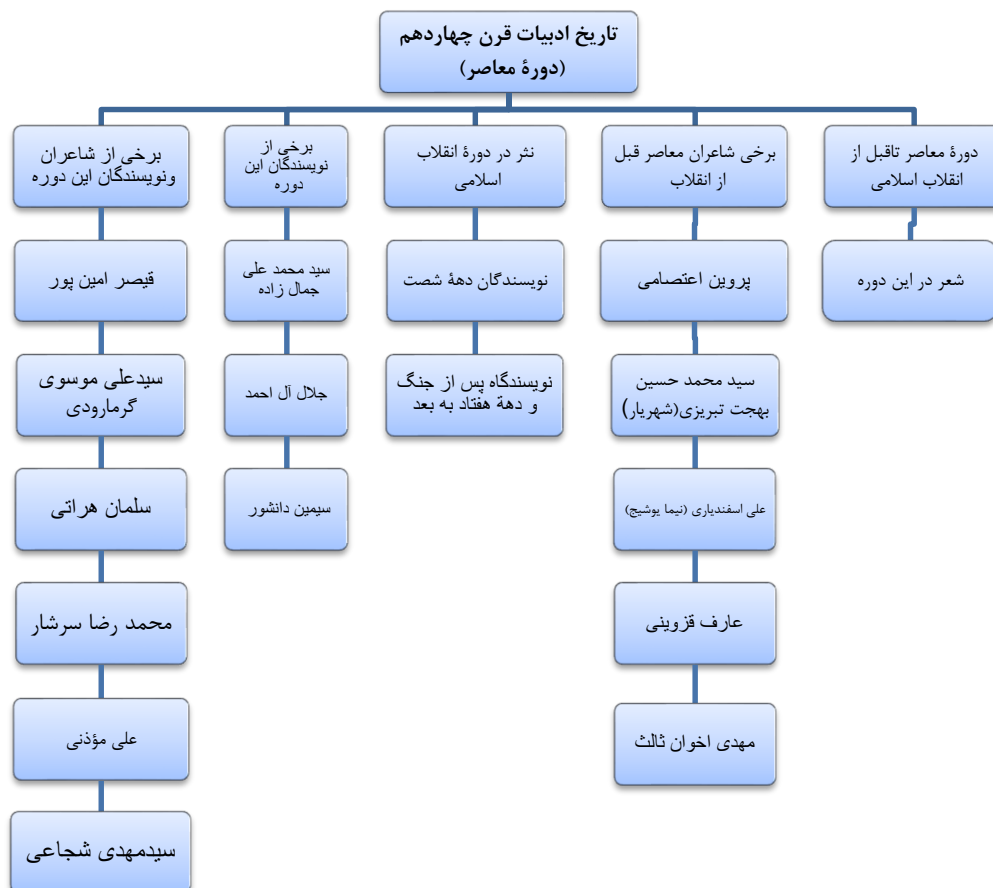

درس هفتم

نمایه کلی درس

تاریخ ادبیات قرن چهاردهم (دوره معاصر و انقلاب اسلامی)

این درس به دو بخش تقسیم شده است: الف- دوره معاصر تا قبل از انقلاب اسلامی، ب- دوره انقلاب اسلامی

منظور از ادبیات معاصر: آثار ادبی هستند که پس از مشروطیت به وجود آمدند.

وضعیت کلی ادبیات معاصر قبل از انقلاب (محدوده تاریخی از سال ۱۳۰۴ ه.ش تا ۱۳۵۷ ه.ش)

۱- با آغاز قرن بیستم میلادی، پدید آمدن تجدد و نوگرایی در ابعاد مختلف زندگی ایرانیان، از جمله شعر و نثر

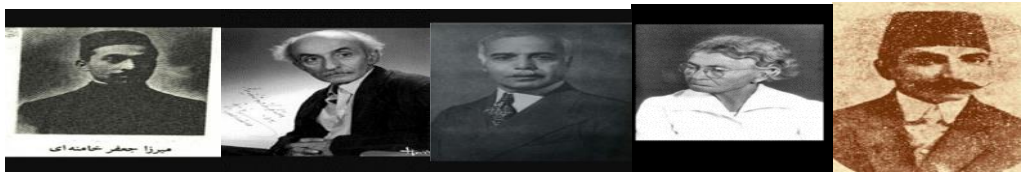
۲- پیدایش شعر معاصر ایران و گسترش آن با سه رویداد تاریخی: انقلاب مشروطیت، پایان سلسله قاجار، سلطنت رضاشاه

پس از جنگ جهانی دوم به سلطنت رسیدن محمدرضا شاه که در ابتدای حکومت اندکی آزادی نسبی سیاسی و اجتماعی نظروشن فکران را به خود جمع کرد و بعد با رفتارها و سیاست های نادرست موجب انزوای برخی روشن فکران شد.

ویژگی ادبیات این دوره:

توجه به نوآوری ها، اندیشه های باستان گرا و گاهی گرایش به شعرهای ترجمه ای

پیشگامان شعر دوره معاصر یا شعر نو

۱- تقی رفعت ۲- بانو شمس کسمایی ۳- ابوالقاسم لاهوتی ۴- نیما یوشیج ۵- جعفرخامنه ای

شروع واقعی شعر نو را از سال ۱۳۰۰ یعنی اندکی پیش از سلطنت رضا خان می دانند شعر فارسی معاصر را تا سال ۱۳۵۷ در چهار دوره بررسی می کنند.

بررسی شعر فارسی دوره معاصر متناسب با رویداد های سیاسی - اجتماعی (دسته بندی شعر فارسی در دوره معاصر)

۱- دوره اول: دوره سلطنت رضا خان سال (۱۳۰۴ تا شهریور ۱۳۲۰)

دوره درخشش نیما و جدال بر سر شعر کهنه و نو

۲_ دوره دوم: از آغاز حکومت محمد رضا تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲

فضای سیاسی نسبت به دوره قبل، آزادتر _ چاپ اشعار نیما و دیگر نوگرایان در نشریات روزگار نو و سخن

*مهم ترین حادثه ادبی دوره دوم: اولین کنگره نویسندگان و شاعران ایران در تیر ماه ۱۳۲۵ _ خواندن

شعرهای (آی آدم های) نیما، رواج شیوه نیما در کنار شعرهای سنتی

۳_ دوره سوم: از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۲۲ تا قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲

حکومت مجدد استبداد _ ادامه راه «شعر نو تغزلی» در این دوره و تقویت آن از جانب حکومت _ گسترده ترین

جریان های زمان (دهه ۳۲۰ تا اوایل ۱۳۳۰) _ ایجاد نوعی سر خوردگی و یأس در میان روشنفکران و شعرا _

رواج جریان سمبولیسم اجتماعی یا شعر نوی حماسی پرداختن بیشتر شاعران به مسائل سیاسی و

اجتماعی و مشکلات و آرمان های مردم

۴_ دوره چهارم: سال ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۷

مفهومی شدن رنگ مبارزه و تغییر مسیر شعر به سوی اجتماعی و حماسی _ دوره کمال جریان های ادبی،

دوره های پیشین _ دست یافتن هنری تر شاعران به جوهر شعر _ مضمون شعر بیشتر نقد اجتماعی است.

۱_ پروین اعتصامی

۲_ سید محمد حسین بهجت تبریزی (شهریار)

۳_ علی اسفندیاری (نیما یوشیج)

۴_ مهدی اخوان ثالث

معروفترین

شاعران

دوره معاصر

پروین اعتصامی: (رخشنده اعتصامی)

-معروف به پروین نام پدر یوسف اعتصام الملک آشتیانی

-در قصیده به سبک سعدی روان و لطیف می سراید.

-در قطعات به شیوه انوری و سنایی توجه داشت.

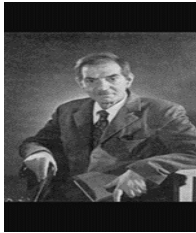
-برخی اشعارش به صورت گفت و گو میان دو انسان یا جاندار یا دوشی است.

-شکل تصرف وی در مضامین و کیفیت ارائه آنها موجب می شد پروین از دیگران **متمایز** باشد.

-موضوعات شعر: به جای انعکاس اوضاع نامطلوب سیاسی _ اجتماعی به مضامین اخلاقی و پند و اندرز پرداخت.

نمونه شعر پروین:

در آن سرای که زن نیست، انس و شفقت نیست / در آن وجود که دل مرده، مرده است روان

سید محمد حسین بهجت تبریزی (شهریار)

-بزرگترین شاعر غزل سرای معاصر

-سرودن شعر با زبان فارسی و ترکی

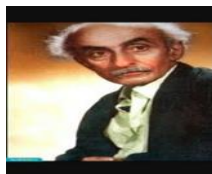
-منظومه (حیدر بابایه سلام شاهکار اوست). **موضوع:** سرشار از اصالت فرهنگی زیبایی های روستای زادگاه شاعر است .

-در غزل طبعی لطیف و احساسی دقیق دارد و از **حافظ** تاثیر پذیرفته است.

-داشتن ارادت خاص به بزرگان دین به ویژه حضرت علی (ع) _ (سرودن شعر همای رحمت)

نمونه شعر شهریار:

باز امشب ای ستاره تابان نیامدی / باز ای سپیده شب هجران نیامدی

علی اسفندیاری (نیما یوشیج)

۱_ بنیان گذار شعر نو (پدر شعر نو)

۲_ کوشش برای نزدیک کردن شعر به هنجار نثر و سادگی آن

۳- تلاش برای ایجاد تغییر در قالب، زبان و مضمون شعر

۴- انتشار «منظومه افسانه به عنوان بیانیه شعر نو» در سال ۱۳۰۱ هـ.ش

۵- تثبیت جریان نو گرای شعری نیمایی با سرایش ققنوس (۱۳۱۶ هـ.ش)

۶- تدوین چارچوب و طراحی کار نیما توسط خودش و با برنامه بودن نیما موجب **تمایز** او از دیگر شاعران شد.
(۱۳۰۱ هـ.ش تا ۱۳۱۶ هـ.ش)

۷- ایجاد تغییراتی در اصول و ضوابط شعر ققنوس و تکامل شعرش با «افسانه»

علت نامیدن نیما به عنوان پدر شعر نو: ایجاد نوآوری و تغییر در اصول و ضوابط شعر سنتی

مهم ترین ویژگی های شعر (منظومه افسانه)

۱- تغییر در آوردن جایگاه و قافیه

۲- نگاه نو

۳- نگرش عاطفی به واقعیات ملموس

۴- سیر آزادخیل

۵- نزدیکی به ادبیات نمایشی

نمونه شعر نیما یوشیج:

درشب تیره دیوانه ای کاو

دل به رنگی گریزان سپرده

در دره سرد و خلوت نشسته

همچو ساقه گیاهی افسرده

می کند داستانی غم آور...

مهدی اخوان ثالث

ویژگی های شعر مهدی اخوان ثالث

۱_ شیوه بیان روایی و داستانی

۲_ حماسی بودن زبان

۳_ باستان گرایی

۴_ به کار گیری برخی از ویژگی های واژگانی و نحوی سبک خراسانی

آثار مهدی اخوان ثالث : آخر شاهنامه ، زمستان دارای زبان نمادین ، از این اوستا

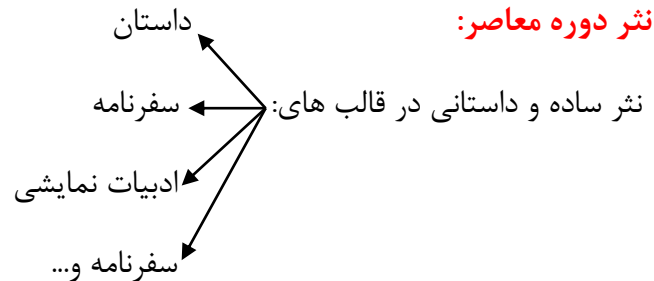
نمونه شعر اخوان ثالث:

سلامت را نمی خواهند پاسخ گفت

سرها در گریبان است

کسی سر بر نیارد کرد پاسخ گفتن و دیدار یاران ...

نثر دوره معاصر:

نثر دوره معاصر

نثر این دوره بیشتر با نثر داستانی شناخته می شود .

۱_ تحت تاثیر آثاری که دوره بیداری از زبان های اروپایی ترجمه می شد به **سادگی** گرایید.

۲_ ایجاد زمینه های گرایش به رمان **نویسی** و نثر داستانی به معنای نوین با سفر نامه های خیالی.

۳_ نخستین رمان تاریخی _ «شمس و طغرا» نوشته محمد باقر میرزا خسروی

۴_ اولین رمان اجتماعی سال ۱۳۰۱ هـ ش ، «تهران مخوف» نوشته مرتضی مشفق کاظمی

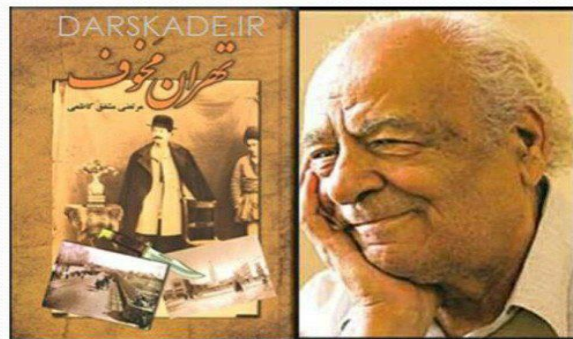
۵_ شروع نثر داستانی معاصر با مجموعه داستان کوتاه در «یکی بود یکی نبود» ، سیدمحمدعلی جمال زاده (سال ۱۳۰۱)

۶_ اولین نمایشنامه در ایران سال ۱۳۰۱ هـ ش با عنوان «جعفرخان از فرنگ برگشته» ، نوشته حسن مقدم

شمس و طغرا اثر محمد باقر
میرزا خسروی نخستین
رمان تاریخی

تهران مخوف اثر مرتضی مشفق
کاظمی اولین رمان اجتماعی

داستان نویسان نوین (نویسندگان نسل اول)

۱_ صادق هدایت نویسنده «سگ ولگرد»

۲_ بزرگ علوی نویسنده «چشم هایش»

۳_ صادق چوبک نویسنده «تنگسیر»

نویسندگان نسل جدید

(تلفیقی از شیوه ایرانی و آنچه خود داشتیم و شیوه غربی)

۱_ جلال آل احمد کتاب «مدیر مدرسه»

۲_ سیمین دانشور کتاب «سووشون»

۳_ تقی مدرسی

۴_ محمود اعتماد زاده

۵_ غلام حسین ساعدی

۶_ جمال میرصادقی

بعد از خرداد ۱۳۴۲ دوران مقاومت در ادبیات فارسی شکل گرفت .

ویژگی های نثر معاصر بعد از خرداد ۱۳۴۲ (دوران مقاومت در ادبیات داستانی فارسی)

۱_ روی آوردن به داستان کوتاه

۲_ ترجمه آثار داستانی آمریکایی لاتین

۳_ همدردی با ستم کشیدگان دنیا و کثرت نویسندگان

۴_ به علت بهره بردن از زبان عامیانه نویسندگان برای بسیاری از طبقات جامعه آسان شد و برای جامعه قابل قبول شد.

۵_ معمول شدن حکایت کوچک و داستان های بزرگ با ترجمه رمان ها و داستان های اروپایی

۶_ تغییر روش تاریخ نویسی و تحقیق در مسائل ادبی در اثر آشنایی با تحقیقات و تتبعات اروپاییان

نویسندگان دوران مقاومت (مبارزات ملی شدن صنعت نفت و قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲)

احمد محمود نویسنده «همسایه ها»

علی محمد افغانی نویسنده رمان «شوهر آهو خانم»

هوشنگ گلشیری نویسنده رمان «بره گمشده راعی»

امین فقیری نویسنده رمان «دهکده پر ملال»

معرفی برخی از نویسندگان دوره معاصر

سید محمد علی جمال زاده

آغازگر داستان نویسی فارسی به شیوه نوین با داستان «یکی بود یکی نبود»

در خانواده ای روحانی در اصفهان به دنیا آمد. در تهران تحصیل کرد پس از آن به کشورهای دیگری مثل لبنان، فرانسه و آلمان رفت

ویژگی های داستان نویسی جمال زاده :

الف-توجه بیشتر به سبک نویسنده گی و کاربرد کلمات عامیانه و متداول در نشر .

ب-کاربرد کلمات عامیانه و متداول و توجه کمتر به محتوا

ج-نزدیک کردن کلام به طبع خوانندگان

د- ادامه دهنده راه زین العابدین مراغه ای در سیاحت نامه ابراهیم بیگ و علی اکبر دهخدا در چرند پرنده.

آثار جمال زاده :

۱_یکی بود ، یکی نبود

۲_راه آب نامه

۳_ تلخ و شیرین

جلال آل احمد

متولد در خانواده ای مذهبی ، در جوانی چند ماه در نجف درس طلبگی خواند .

اقدامات او پس از بازگشت به ایران: پیوستن به احزاب سیاسی وبعد از آن روی آوردن به معلمی و نویسندگی

آثار جلال آل احمد

۱_ چاپ اولین داستانش در مجله سخن با عنوان «زیارت»

۲_ مجموعه داستان «دید و بازدید»

۳_ مجموعه داستان «سه تار»

۴_ مشهور ترین داستان بلند «مدیر مدرسه» **ویژگی نثر این داستان: نثر تلگرافی، پرشتاب و بریده بریده**

۵_ سفر نامه حج «خسی در میقات»

۶_ مقاله «ارزیابی شتابزده»

سیمین دانشور

متولد شیراز و دکترای ادبیات فارسی از دانشگاه تهران

آثار سیمین دانشور

اولین تجربه داستان نویسی «آتش خاموش»، «شهری چون بهشت»، «سووشون» (در بر گیرنده داستان زندگی زری و یوسف و اوضاع اجتماعی مردم فارس در خلال جنگ جهانی دوم) اوج نویسندگی سیمین.

درس هفتم، علوم و فنون دوازدهم، مطابق با چاپ ۱۴۰۰، فرحناز حسینی، استان البرز(سرگروه ادبیات ناحیه ۳ کرج)

فعالیت های سیمین: همکاری با مجله های: نقش و نگار ، کتاب ما ، کیهان و آرش، تدریس هنر و ادبیات در دانشگاه تهران

حوزه های نویسندگی: داستان نویسی، ترجمه داستان و ترجمه نمایش نامه های نویسندگان مشهور خارجی.

ب- دوره انقلابی اسلامی

بعد از قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ تکاپو و فعالیت جنبش های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی برای رسیدن به آزادی و استقلال کشور بیشتر شد و مبارزات آن ها به شکل جدی تری ادامه یافت تا در نهایت در بهمن ۱۳۵۷ با پیروزی انقلاب اسلامی به نتیجه رسید.

علت نام گذاری این دوره به ادبیات انقلاب اسلامی: هرچند این تحولات موجب شکل گرفتن جریانی در تاریخ ادبیات فارسی شد که سرآغاز آن از سال های قبل از ۱۳۵۷ بود، اما به جهت اینکه با پیروزی انقلاب تثبیت شد، آن را با عنوان «ادبیات انقلاب اسلامی» بررسی می کنیم .

شعر در دوره انقلاب اسلامی

- ۱_ قابل فهم بودن اندیشه و احساس جامعه در بن مایه های فکری شاعران این دوره
- ۲_ ایجاد دگرگونی در باور های شاعران ، سرچشمه گرفته شده از مکتب انقلابی و اسلامی اندیشه ها و مضامین **مذهبی و عرفانی** و موضوعاتی مثل جهاد_شهادت_ایثار_آزادگی و عشق
- ۳_ از مهمترین موضوعات ادبیات این دوره طرح مضامین این حوزه ، همراه با **ورود برخی مظاهر فرهنگ غربی**
- ۴_ رشد **مضامین طنز آمیز** در این دوره

درون مایه های سروده ها و نوشته های ادبی در دوره انقلاب اسلامی:

الف_ محکوم کردن استبداد و بیداد

ب_ ستایش آزادی و آزادخواهی

ج_ ترسیم افق های روشن و امید بخش پیروزی بر خلاف ادیبان نا امید و مایوس قبل از انقلاب

د_ تکریم شهید و فرهنگ سعادت با تکیه بر اسطوره های ملی و تاریخی

هـ_ طرح اسوه های تاریخی به ویژه تاریخ اسلام مانند پیامبر اکرم (ص) ، امام علی (ع) و امام حسین (ع) و چهره های مبارز

دید شاعر و نویسنده این دوره به عاشورا : از نظر شاعر و نویسنده، عاشورا یک حادثه نیست، بلکه یک فرهنگ است که لحظه لحظه انقلاب اسلامی با این فرهنگ پیوند خورده است .

علت توجه ادبیات انقلاب اسلامی به مظلومیت ملت های مسلمان : از آن جا که انقلاب اسلامی توانسته در میان ملت های مسلمان دنیا موجب بیداری و آگاهی شود، در میان آثار این دوره، رنج ها و مظلومیت ملت های مسلمانی مانند فلسطین، لبنان و افغانستان به چشم می خورد.

قالب های رایج شعر در عصر انقلاب

زبان شعر در عصر انقلاب : زبان شعر تغییر می یابد . **علت تغییر زبان در عصر انقلاب:** وجود روح حماسی اشعار دوران مقاومت که با موجی از عرفان آمیخته شده ،موجب تحول و دگرگونی زبان و محتوای شعر می شود.

جریان های ادبیات معاصر در دوران انقلاب

ادبیات معاصر در دوران انقلاب سه جریان اصلی را تجربه کرد:

- ۱_ **شاخه نخست :** گروهی از شاعران و نویسندگان ، که پس از پیروزی انقلاب با ارزش ها و مفاهیم تازه ای که در زندگی مشکل گرفته بود، هماهنگ شده و شاخه نیرومندی از ادب انقلاب را ادامه دادند (با تکیه بر پشتوانه ادبی و تلفیق آن با ارزش های نوین، جریانی کمال یافته و پیشکسوت هستند)
- ۲_ **شاخه دوم :** متأثر از ادبیات جهان بود به حیات خود ادامه داد . گروهی در خارج از کشور به کار ادامه دادند و گروهی هم در داخل با وجود همراه شدن با ادبیات به تولید شعر پرداختند .

۳_ شاخه سوم (شاخه جوان): شاخه بعد از انقلاب پای بند به اصول انقلاب، منادی اندیشه های انقلاب شد
الفاظ، بن مایه ها و تصاویر شعری را از حال و هوای انقلاب و موضوعات و مفاهیم رایج در آن دریافت کردند .

شاعران سه شاخه ادبیات معاصر در عصر انقلاب

شاخه نخست: حمید سبزواری_ قیصر امین پور_ سید علی موسوی گرمارودی_ سید حسن حسینی و نصراله
مردانی

شاخه دوم: هوشنگ ابتهاج_ حسین منزوی_ علی محمد افغانی_ محمود دولت آبادی.

شاخه سوم: سلمان هراتی_ علی رضا قزوه .

ویژگی های شعر عصر انقلاب

انعکاس جنبه های حماسی، عرفانی و مذهبی ، نهضت اسلامی در شعر شاعران این دوره. (پیامدهای شکل گیری
انقلاب)

تاثیر وقوع جنگ و فرهنگ جنگ بر شعر این دوره

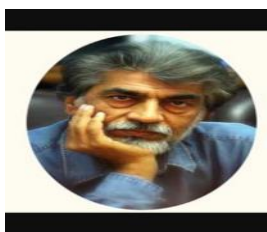
۱_ راه یافتن فرهنگ دفاع مقدس ، شعر در اثر آغاز جنگ تحمیلی و تحریک عواطف دینی و ملی.

۲_ رواج موضوعاتی مثل مبارزه ، دفاع ، ایثار ، شهادت ، پایداری، شجاعت و میهن دوستی.

۳_ شعر نیمایی در مقیاس محدود در شعر انقلاب جای خود را باز می کند.

۴_ توجه به قالب های شعر نیمایی (هرچند اوایل استقبال از این قالب در میان شاخه جوان کم بود ولی بعد
رایج تر می شود) و سنتی مثل غزل ، دوبیتی، مثنوی و رباعی، چهار پا ، قصیده ، ترکیب بند و بحر طویل و
نوآوری قالب (غزل_ مثنوی).

چند تن از شاعران و نویسندگان دوران انقلاب اسلامی

قیصر امین پور

آثار منظوم

۱_ مجموعه شعر « کوچه آفتاب » توانایی او در ادبیات انقلاب را نشان داد.

۲_ تنفس صبح ، ۳_ آینه های ناگهان، ۴_ منظومه ظهر دهم، ۵_ دستور زبان عشق، موجب تثبیت او در شعر انقلاب شد .

آثار منشور قیصر امین پور ← ۱_ طوفان در پرانتز

(نثر ساده و عمیق عاطفی) ← ۲_ بی بال پریدن

← ۳_ سنت نوآوری در شعر معاصر

سید علی موسوی گرمارودی

از پیشتازان شعر مذهبی قبل از انقلاب و پس از انقلاب هم به آرمانهای انقلابی خود وفادار ماند و بیشتر در قالب غزل و قصیده شعر سرود. اشعار قالبی شعر سپید او قابل توجه است .

آثار سید علی موسوی گرمارودی

۱_ صدای سبز ، ۲_ خواب ارغوانی، ۳_ بر آشفتن گیسوی تاک، ۴_ گوشواره عرش

آثار سلمان هراتی (معلم و شاعر نواندیش)

۱_ از آسمان سبز، ۲_ از این ستاره تا آن ستاره (ویژه نوجوانان)، ۳_ دری به خانه خورشید

هراتی در سال ۱۳۶۵ در جوانی بر اثر حادثه رانندگی جان خود را از دست داد .

نثر در دوره انقلاب اسلامی

عمده ترین موضوع فعالیت در نثر: داستان نویسی

در این دوره، ادبیات داستانی، با تجربه های تازه و کم سابقه در کنار دیگر مضمون های اجتماعی و فلسفی مورد توجه نویسندگان قرار می گیرد. تکامل ادبیات داستانی برخلاف شعر تا حدودی به طور طبیعی رواج یافت و همراه با تغییرات در محتوا تغییراتی هم در فنون و سبک رخ داد .

ویژگی نثر در دوره انقلاب اسلامی

- ۱_ توجه نویسندگان به مضمون های اجتماعی و فلسفی و وجود تجربه های بدیع
- ۲_ تکامل ادبیات داستانی در عصر انقلاب و ایجاد تغییر در فنون و سبک داستان
- ۳_ در دهه شصت حضور کمرنگ جوانان در داستان نویسی و حضور پر رنگ داستان نویسان پیشکسوت که تجربه نویسندگی سال های قبل از انقلاب نیز داشتند آن ها با دانستن زبان خارجی تحولات سیاسی ، اجتماعی را به صورت داستان عرضه کردند .
- ۴_ داستان کوتاه در این دوره فراگیر تر بود و به تدریج رمان ها و داستان های بلند هم در میان آثار نویسندگان این عصر دیده شد.
- ۵_ گرایش شدید این نسل به آثار و نوشته های سیاسی و اجتماعی و انقلابی باعث رونق در فضای نشر و ونگارش در کشورند .
- ۶_ فعالیت مجدد کانون نویسندگان ایران که در اثر کشمکش سیاسی ، عقیدتی انشعاب حزب توده منجر شد و حزب توده از کانون جدا شد.
- ۷_ به دلیل شرایط سیاسی و اوضاع دو جناح نویسندگان مذهبی که حامی نظام اسلامی بودند و جناحی که نویسندگان دگراندیش بود، تشکیل شد . (ایجاد دو جبهه متفاوت از اهل فکر و فرهنگ)
- ۸_ دوران اوج شکوفایی رمان نویسی در ایران پس از جنگ (دهه هفتاد) ثبت خاطرات، حماسه های دوران جنگ و عوالم معنوی آن.
- ۹_ جناح دیگر نویسندگان با تحركات فکری، سیاسی داخلی و خارجی با دیدی جزئی نگر ، تضاد ها و تناقض های روحی ، انسان معاصر پرداختند.
- ۱۰_ رشد گرایش به خاطره نگاری و زندگی نامه نویسی.

۱۱_ توجه به قطعه ادبی و ادبیات نمایشی.

نویسندگان نثر دوره اول انقلاب اسلامی

محمود دولت آبادی رمان «روزگار سپری شده مردم سالخورده»

احمد محمود رمان «مدار صفر درجه» و «زمین سوخته»

اسماعیل فصیح رمان «زمستان ۶۲»

هوشنگ گلشیری داستان «آینه های در دار»

نویسندگان داستانی نسل انقلاب: علی موذنی، سید مهدی شجاعی، احمد دهقان، محمد رضا سرشار، رضا

امیرخانی، حبیب احمد زاده، ومصطفی مستور

معرفی چند تن از نویسندگان دوران انقلاب اسلامی

محمد رضا سرشار «معروف به رضا رهگذر»

محمد رضا سرشار، معروف به «رضا رهگذر» از نویسندگان مشهور معاصر، در حوزه نویسندگی کودکان و نوجوانان است.

مهمترین حوزه فعالیت های محمد رضا سرشار:

۱- قصه نویسی، ۲- قصه گوئی، ۳- تدریس و فعالیت در نشریات تخصصی و مباحث پژوهشی ادبیات کودک و نوجوان

۴- فعالیت های مطبوعاتی در مجله های رشد دانش آموز، قلمرو، سوره و پویش

آثار محمد رضا سرشار:

۱- «اگه بابا بمیره» در حوزه قصه های کودک و نوجوان

۲_ «مهاجر کوچک» در حوزه قصه های کودک و نوجوان

۳_ فعالیت های مطبوعاتی در مجله های رشد دانش آموز ، قلمرو، سوره، پویش (در حوزه قصه های کودک و نوجوان)

علی مؤذنی

علی مؤذنی

از جمله نویسندگان معروف عصر انقلاب است که در عرصه داستان کوتاه ، داستان بلند ، رمان ، نمایش نامه و فیلم نامه (حوزه های فعالیت) قلم می زند . او در **حوزه ادبیات دفاع مقدس نیز رویکردی خاص و عمیق به مسائل دارد .**

از آثار او می توان به موارد زیر اشاره کرد :

۱- ظهور، ۲- سفر ششم، ۳- ملاقات در شب آفتابی، ۴- دلایزتر از سبز

سید مهدی شجاعی

سید مهدی شجاعی

تحصیل کرده رشته ادبیات نمایشی (دراماتیک)

حوزه فعالیت های ایشان :

۱- کار در روزنامه و مجله جمهوری اسلامی، رشد جوان و صحیفه

۲- نوشتن در قالب های مختلف ادبی

۳- علاوه بر ادبیات نمایشی ، در داستان نویسی و ادبیات کودک و نوجوان و قطعه ادبی نیز فعالیت داشته است .

آثار سید مهدی شجاعی :

۱- بدوک (فیلم نامه)، ۲- ضیافت، ۳- جای پای خون، ۴- کشتی پهلو گرفته (حاصل تجربه های داستانی او به ویژه در زمینه ادبیات مذهبی هستند)

خودارزیابی

۱_ مهم ترین درون مایه سروده ها و نوشته های ادبی دوره انقلاب اسلامی را بیان کنید.

۱_ محکوم کردن استبداد و بیداد. ۲_ ستایش آزادی و آزادی خواهان. ۳_ ترسیم افق های روشن و امید بخش پیروزی، بر خلاف ادبیات نا امید و مأیوس قبل از انقلاب. ۴_ تکریم شهید و فرهنگ شهادت با تکیه بر اسطوره های ملی و تاریخی و پیوند با اعتقادات دینی. ۵_ طرح اسوه های تاریخی به ویژه تاریخ اسلام مانند: پیامبر اکرم (ص) و امام علی (ع) و امام حسین (ع) و چهره های مبارز همچون حضرت امام خمینی (ره)

۲_ شعر معاصر پیش از انقلاب اسلامی چند دوره تقسیم می شود؟ نام ببرید.

۴ دوره:

۱_ دوره اول: دوره سلطنت رضا خان سال (۱۳۰۴ تا ۱۳۲۰) دوره درخشش نیما و جدال بر سر شعر کهنه و نو

۲_ دوره دوم: از آغاز حکومت محمد رضا تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲

۳_ دوره سوم: از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۲۲ تا قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ حکومت مجدد استبداد_ ادامه راه « شعر نو تغزلی» در این دوره و تقویت آن از جانب حکومت_ گسترده ترین جریان های زمان (دهه ۱۳۲۰ تا اوایل ۱۳۳۰)

۴_ دوره چهارم: از قیام پانزده خرداد سال ۱۳۴۲ تا پیروزی انقلاب اسلامی سال ۱۳۵۷. مفهومی شدن - رنگ مبارزه و تغییر مسیر شعر به سوی اجتماعی و حماسی _ دوره کمال جریان های ادبی، دوره های پیشین

۳_ مهمترین قالب های نثر بعد از انقلاب اسلامی کدام اند نام ببرید؟

داستان کوتاه-رمان و داستان های بلند خاطره نگاری-زندگی نامه نویسی- نثر ادبی(قطعه ادبی) _ ادبیات نمایشی

۴_ موضوع کلی هر کدام از آثار زیر را بنویسید؟

حیدر بابایه سلام: سرشار از اصالت فرهنگی و بیان زیبایی های روستای زادگاه شهریار است.

جای پای خون: داستانی، در زمینه ادبیات مذهبی است.

سووشون: داستان زندگی زری و یوسف و اوضاع اجتماعی مردم فارس در خلال جنگ جهانی دوم است. (رمان اجتماعی)

۵_ شعر احمد عزیزی را از نظر ویژگی های فکری ، و ادبی شعر انقلاب بررسی کنید؟

عطر دوران جوانی می دهد	یاس بوی مهربانی می دهد.
یاس ها پیغمبران خانه اند	یاس ها یاد آور پروانه اند.
یاس استنشاق معصومیت است	یاس مثل عطر پاک نیت است
یاس را پیغمبران بو کرده اند	یاس را آینه ها رو کرده اند
عطر اخلاق پیمبر می دهد	یاس بوی حوض کوثر می دهد
دانه های اشکش از الماس بود	حضرت زهرا دلش از یاس بود
می چکانید اشک حیدر را به چاه	داغ عطر یاس زهرا زیر ماه
چشم او یک چشمه الماس است و بس	عشق محزون علی، یاس است و بس
بر تن زهرا گل و یاس کبود	اشک می ریزد علی مانند رود
بر کبود یاس و سرخ نسترن	گریه آری گریه چون ابر چمن

ویژگی ادبی

قالب شعر: مثنوی / قافیه : مهربانی . جوانی / پروانه . خانه / ...

در همه بیت های یاس : استعاره از حضرت فاطمه(س) / در بیت اول حس آمیزی و مراعات نظیر/ در بیت دوم یاس ها به پیغمبران خانه تشبیه شده اند./ بیت سوم تشبیه یاس به عطر/ بیت پنجم تلمیح به حوض کوثر/ بیت ششم تشبیه/ در بیت هفتم تلمیح به گریه های حضرت علی(ع) در فراق حضرت زهرا(س) و درد و دل ایشان با چاه و جناس/ بیت هشتم تشبیه، جناس و واج آرای/ بیت نهم تشبیه، تلمیح ، اغراق / در بیت دهم تشبیه ، استعاره و واژه آرای دیدی می شود .

ویژگی فکری

لحن شاعر صمیمانه است و در آن سادگی کلام دیده می شود. توجه به مضامین اسلامی، عشق به ائمه اطهار و تکریم حضرت فاطمه (س)، اشاره به معصومیت حضرت زهرا(س) و مظلومیت حضرت علی(ع)، توجه به اسوه های تاریخ اسلام

۶- شعرزیر را از نظر سطح فکری بررسی نمایید.

به سان رهنوردانی که در افسانه ها گویند،

گرفته کوله بار زاد ره بر دوش

فشرده چوب دست خیزران در مشت

گهی پر گوی و گه خاموش

در آن مه گون فضای خلوت افسانگی شان راه می پویند ماهم راه خود را می کنیم آغاز

سه ره پیداست

نوشته بر سر هریک به سنگ اندر

حدیثی کش نمی خوانی بر آن دیگر

نخستین: راه نوش و راحت و شادی

به ننگ آغشته، اما رو به شهر و باغ و آبادی

دو دیگر: راه نیمش ننگ، نیمش نام

اگر سر بر کنی، غوغا و گر دم در کشی، آرام

سه دیگر: راه بی برگشت بی فرجام

من اینجا بس دلم تنگ است

وهر سازی که می بینم بد آهنگ است

بیا ره توشه برداریم قدم در راه بی برگشت بگذاریم

ببینیم آسمانِ «هرکجا» آیا همین رنگ است؟

اخوان ثالث

لحن شعر صمیمی است و محتوا سیاسی است و در این شعر سرگردانی طبقه روشنفکران ایرانی در دوره قبل از انقلاب دیده می شود. مه گون فضای خلوت، بیانگر خفقان آن دوره است. گروه اول کسانی که در جامعه فقط به عیش و نوش و راحتی می پردازند اگر چه این راحتی ننگین باشد. گروه دوم اگر فریاد اعتراض سر دهند غوغا به پا می کنند و دچار دردسر می شوند و اگر سکوت اختیار کنند زندگی آرام و بی دغدغه ای دارند. اما گروه سوم راه سوم را برمی گزینند که این راه، راه و مسیر مبارزه است کاربرد واژه ی بد فرجام بیانگر راه مبارزه است. راه مبارزه با ظلم و ستم راه بی بازگشتی است که شاید فرجام سخت و بدی هم داشته باشد شاعر به دنبال آسمانی است که رنگش با کشورش متفاوت باشد و ظلم در آن نباشد. این شعر به دلیل بیان احساسات و دغدغه های اجتماعی رمانتیسم اجتماعی محسوب می شود.

۷- شعر ققنوس نیما یوشیج را از نظر قالب تحلیل نمایید؟

ققنوس، مرغ خوش خوان، آوازه جهان

آواره مانده از وزش بادهای سردبرشاخ خیزران

بنشسته است فرد

برگرد او به هر سرشاخی پرندگان

او ناله های گم شده ترکیب می کند

تغییر در آوردن جایگاه قافیه_ نگاه نو و نگرش عاطفی به واقعیت ملموس_ سیر آزاد تخیل_ تساوی طولی مصراع ها رعایت نشده و مصراع ها از نظر تعداد پایه های آوایی هم اندازه نیستند در نتیجه قالب این شعر نیمایی یا نو است .

۸_ متن زیر از داستان «دوکبوتر، پنجره، یک دیوار» اثر سید مهدی شجاعی را از نظر ویژگی های

داستان های بعد از انقلاب اسلامی در قلمرو فکری بررسی نمایید

« دوسال مانده بود هنوز به گرفتن دیپلم و وقت سربازی؛ اما طاقتم نمی توانستیم آورد. اول تابستان بود، کارنامه

ها را با معدلی همسان گرفتیم و ...»

موضوع داستان دفاع مقدس است. ایثار و مبارزه و مقاومت در برابر دشمن، داشتن روح حماسی، دفاع از وطن، دعوت به اخلاقیات (جلب رضایت پدر)، ثبت خاطرات حماسه ها و دلآوری های دوران جنگ، پخته شدن انسان در جنگ و بالا رفتن درک انسان ها حتی نوجوان ها و به کمال رسیدن انسان ها در جنگ.

۹_ شعر دوره بیداری را با شعر معاصر (تا انقلاب اسلامی) از نظر فکری مقایسه کنید .

درس هفتم، علوم و فنون دوازدهم، مطابق با چاپ ۱۴۰۰، فرحناز حسینی، استان البرز (سرگروه ادبیات ناحیه ۳ کرج)

در ادبیات دوره بیداری به مباحث آزادی ، وطن ، قانون خواهی ، مبارزه با استبداد و استعمار ، بحث از حقوق اجتماعی ، برانگیختن احساسات ملی و میهنی ، توجه به فراگیری علوم جدید ، پیکار با بیگانه و بیگانه خواهی ، انتقاد از نابسامانی ها ، نفی عقاید خرافی در جامعه و سخن از حقوق زنان پرداخته است امادر ادبیات معاصر تا قبل از انقلاب، نوآوری ها و اندیشه های باستان گرا و گرایش شعر های ترجمه ای مورد توجه قرار گرفت و البته توجه به مسائل سیاسی و اجتماعی ومشکلات و آرمان های مردم در این دوره هم ادامه داشت.

نمونه سوالات نهایی

۱- متن زیر چه کسی را معرفی می کند؟

« نام پدرش یوسف اعتصام الملک آشتیانی است اوج سخن او در قطعات اوست که در آن ها به شیوه «انوری» و «سنایی» توجه دارد. برخی از اشعارش به صورت «مناظره» میان دو انسان ، جاندار یا شیء است او به مضامین اخلاقی ، پند و اندرزهم توجه دارد.»

۲- هر یک از آثار در ستون « الف » به کدام یک از پدید آورندگان آن در ستون «ب» مربوط است (یک مورد در ستون « ب » اضافی است.)

الف	ب
الف-مدار صفدرجه	۱-جلال آل احمد
ب-خسی در میقات	۲-اسماعیل فصیح
	۳-احمد محمود

۳- شهریار از کدام شاعر غزل سرای نامی ایران ، تاثیر فراوان پذیرفت است؟

الف) سعدی ب) حافظ ج) خواجوی کرمانی د) مولوی

۴- نام آثار در ستون « الف » را به پدیدآوردندگان آثار در ستون « ب » وصل کنید (در ستون «ب» یک مورد اضافی است)

الف	ب
الف-مدار صفر درجه	۱-مهدی اخوان ثالث
ب-ضیافت	۲-احمد محمود
ج-آخر شاهنامه	۳-سید علی موسوی گرمارودی
	۴-سید مهدی شجاعی

۵- نام پدید آوردندگان آثار را در ستون «الف» به آثار در ستون « ب » وصل کنید (در ستون «ب» یک مورد اضافی است)

الف	ب
الف-سید موسوی گرما رودی	۱-اگه بابا بمیره
ب-جلال آل احمد	۲-تلخ و شیرین
ج-محمد رضا سرشار	۳-گوشواره عرش
	۴-خسی در میقات

۶- جاهای خالی را با واژه های مناسب کامل کنید:

الف) در عصر مشروطه بیشترین رویکرد نویسندگان به رمان های بود.

ب) جریان نو گرای شعرى نیما با سرایش در سال ۱۳۱۶ تثبیت شد.

۷- نام آثار را در ستون « الف » به پدیدآوردندگان آثار در ستون « ب » وصل کنید(در ستون « ب » یک مورد اضافی است

الف	ب
الف-ملاقات در شب آفتابی	۱-حسن مقدم
ب-مدیر مدرسه	۲-سیمین دانشور

ج-آتش خاموش	۳-علی مودنی
	۴-جلال آل احمد

۸ « شعر نو تغزلی » در کدام دوره ادبیات معاصر به گسترده ترین جریان های زمان خود تبدیل شد؟

الف) دوره دوم (ب) دوره چهارم (ج) دوره سوم (د) دوره اول

۹- نام آثار را در ستون «الف» به پدیدآوردگان آثار در ستون «ب» وصل کنید (در ستون «ب» یک مورد اضافی است)

الف	ب
الف-منظومه «حیدر بابا سلام»	۱-حسن مقدم
ب-جعفرخان از فرنگ برگشته	۲-قیصرامین پور
ج-در کوچه آفتاب	۳-محمد حسین بهجت تبریزی
	۴-موسوی گرمارودی

۱۰- موضوع منظومه « حیدر بابایه سالم » سروده « استاد شهریار » چیست؟

۱۱- کدام یک از عبارات های زیر ویژگی « ادبی » و کدام یک ویژگی « زبانی » شعر « ادبیات معاصر » است؟

الف) لغات و ترکیبات امروزی و جدید وارد شعر شده است.

ب) صور خیال جدید و نو هستند و تکرار تصاویر شاعران دوره قبل نیستند.

۱۲- متن زیر، کدام اثر ادبی را معرفی میکند؟

این کتاب در برگیرنده داستان «زری و یوسف» و اوضاع اجتماعی مردم فارس در خلل جنگ جهانی دوم است.

«سیمین دانشور»، با این اثر به اوج نویسندگی خود رسید.

۱۳- او از جمله نویسندگان معروف عصر انقلاب است که در عرصه داستان کوتاه، داستان بلند، رمان، نمایشنامه و فیلمنامه قلم میزند. وی در حوزه ادبیات دفاع مقدس نیز رویکردی خاص و عمیق به مسائل دارد. «مقالات در شب آفتابی» از آثار اوست.

۱۴- واژه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف) صبای کاشانی پرچمدار بازگشت ادبی است. از آثار او میتوان به (منشآت - خداوندنامه) اشاره کرد.

ب) نثر فارسی تحت تأثیر آثاری که در دوره بیداری از زبانهای اروپایی ترجمه میشد، به (تکلف - سادگی) گرایید.

ج) نیما یوشیج در (ققنوس - افسانه) تغییراتی در اصول و ضوابط شعر سنتی ایجاد کرد

۱۵- کدام یکدام از موارد زیر درست است؟

الف) «همسایه ها» نوشته «هوشنگ گلشیری» ب) «دهکده پر ملال» نوشته «امین فقیری»

۱۶- تکریم شهید و فرهنگ شهادت با تکیه بر ملی و تاریخی یکی از درون مایه های شعر در دوره انقلاب اسلامی است.

الف) داستانهای (ب) سروده های (ج) اسطوره های (د) روایت های

۱۷- کدامیک از جملات زیر، درست است؟

الف) شاعران جریان «سمبولیسم اجتماعی» یا «شعر نو حماسی» بیشتر به مسائل سیاسی، اجتماعی، مشکلات و آرمان های مردم توجه دارند.

ب) «سید محمدعلی جمالزاده» را با مجموعه داستان «تلخ و شیرین» آغازگر داستان نویسی فارسی به شیوه نوین می دانند.

۱۸- نثر پرشتاب و بریده بریده را با عنوان «نثر تلگرافی» یاد می کنند.

الف) اسماعیل فصیح (ب) جلال آل احمد (ج) محمود دولت آبادی (د) هوشنگ گلشیری

۱۹- یک اثر از «مهدی اخوان ثالث» نام ببرید.

پاسخ ها

- ۱- پروین (رخشنده) اعتصامی / ۲ - الف) احمد محمود (ب) جلال آل احمد / ۳ - حافظ
 - ۴ - الف) احمد محمود - (ب) سید مهدی شجاعی - (ج) مهدی اخوان ثالث
 - ۵ - الف) ۳ - گوشواره عرش / (ب) ۴ - خسی در میقات / (ج) ۱ - اگه بابا بمیره
 - ۶ - الف) تاریخی / (ب) ققنوس / ۷ - الف) ۳ - علی مؤذنی / (ب) ۴ - جلال آل احمد / (ج) ۲ - سیمین دانشور
 - ۸ - گزینه ج / ۹ - الف) ۳ «سید محمد حسین بهجت تبریزی» / (ب) ۱ «حسن مقدم» / (ج) ۲ «فیصر امین پور»
 - ۱۰ - شاعر در این منظومه با شیفتگی تمام از اصالت فرهنگی و زیبایی های روستای زادگاهش یاد می کند
 - ۱۱ - الف) زبانی / (ب) ادبی / ۱۲ - سووشون / ۱۳ - علی مؤذنی / ۱۴ - الف) خداوندنامه - (ب) سادگی - (ج) ققنوس
 - ۱۵ - ب یا «دهکده پر ملال» نوشته «امین فقیری»
 - ۱۶ - (ج) اسطوره های
 - ۱۷ - الف یا شاعران جریان «سمبولیسم اجتماعی» یا «شعر نو حماسی» بیشتر به مسائل سیاسی، اجتماعی، مشکلات و آرمان های مردم توجه دارند.
 - ۱۸ - ب یا جلال آل احمد
 - ۱۹ - آخر شاهنامه، زمستان، از این اوستا (ذکر یک مورد کافی است)
- اگر دانش آموز آثار دیگر شاعر از جمله کتاب «در حیاط کوچک پاییز در زندان» یا ارغنون ذکر نموده، نمره تعلق می گیرد.